

Mirza Ələkbər Sabir

Millet necə tarac olur olsun, nə işim var?!

Millet necə tarac olur olsun, nə işim var?!
Düşmənlərə möhtac olur olsun, nə işim var?!
Qoy mən tox olum, özgələr ilə nadı karim,
Dünyavü cahan ac olur olsun, nə işim var?!

Səs salma, yatanlar ayılar, qoy hələ yatsın,
Yatmışları razı deyiləm kimse oyatsın,
Tək-tək ayılan varsa da, həq dadımı çatsın,
Mən salım olum, cümlə cahan batsa da, batsın;
Millet necə tarac olur olsun, nə işim var?!

Düşmənlərə möhtac olur olsun, nə işim var?!

Salma yadına söhbəti-tarixi-cəhani,
Əyyami-səlefən demə söz bir də, filani,
Hal isə gətir meyl eləyim dolmanı, nani,
Müstəqbəli görmək nə gərk, ömrü fani;
Millet necə tarac olur olsun, nə işim var?!

Düşmənlərə möhtac olur olsun, nə işim var?!

Övladı-vətən qoy hələ avarə dolansın,
Çirkabi-səfəletlə əli, başı bulansın,
Dul övrət isə sailə olsun, oda yansın,
Ancaq mənim avazeyi-şə'nim ucalansın;
Millet necə tarac olur olsun, nə işim var?!

Düşmənlərə möhtac olur olsun, nə işim var?!

Hər millot edir sofheyi-dünyadə tərəqqi,
Eyler hərə bir mənzili-mə'vadə tərəqqi,
Yorğan-döşəyimdə düşə gər yadə tərəqqi,
Biz də edərik aləmi-rő'yadə tərəqqi;
Millet necə tarac olur olsun, nə işim var?!

Əkinçi

Məzlmuluq edib başlama fəryadə, əkinçi!
Qoyma özünü tülkülüyə, adə, əkinçi!

Bir üzrlə hər gündə gəlib durma qapımda,
Yalvarma mənə, boynunu kəc burma qapımda,
Gahi başına, gah dösüna vurma qapımda,
Ləğv olma, ədəb gözlə bu mə'vadə, əkinçi!
Lal ol, a balam, başlama fəryadə, əkinçi!

Xoş keçmədi il çölliyyə, dehqanə, nə borcum?
Yağmadı yağış, bitmedi bir dana, nə borcum?
Əsdi qara yel çəltiyə, bostanə, nə borcum?
Getdi mənə nə fə'ləliyin badə, əkinçi?!

Lağ-lağ danışib başlama fəryadə, əkinçi!

Aldı dolu əldən sərū samanını, neylim?
Yainki çayırkə yedi bostanını, neylim?
Verdin keçən il borcuna yorğanını, neylim?
Ol indi palas satmağa amadə, əkinçi!

Lal ol, a balam, başlama fəryadə, əkinçi!

Söz açma mənə çok çalışıb, az yeməyindən,
Canın bəcəhənnəm ki, ölürsən, deməyindən!
Mən gözləmənəm, buğda çıxar, ver bəbəyindən!
Çəltik də getir, arpa da, buğda da, əkinçi!

Yoxsa soyaram ləp dərinini, adə, əkinçi!

Sən hey de yoxumdur, çıxarıb canını, allam!
Vallahi ovub dideyi-giryani, allam!

Bir batman balla yeyilməsi mümkün olmayan şeirlər

Sallağə tutub peykəri-üryanını, allam!
Öz halını sal indi özün yada, əkinçi!
Lağ-lağ danışib başlama fəryadə, əkinçi!

Cütçü babasan, buğdanı ver, dari yeyərsən,
Su olmasa, qışda əridib qarı yeyərsən,
Daşdan yumuşaq zəhr nadır, marı yeyərsən,
Öyrəşməmisən ət-yağı dünəyadə, əkinçi!

Heyvan kimi ömr eyləmisen sadə, əkinçi!
Lakin mənim insanlıq olub vəz'i-mədarim,
Bəyzadəyəm, asayışdır cümlə qərarım,
Meysiz, məzəsiz bitməz olur şəmə nəharim;
İşti belədir haleti-bəyzadə, əkinçi!..

Fəhlə, özünü sən də bir insanmı sanırsan?!

Fəhlə, özünü sən də bir insanmı sanırsan?!

Pulsuz kişi, insanlığı asanmı sanırsan?!

İnsan olanın cahü cəlali gərək olsun,
İnsan olanın dövləti, mali gərək olsun,
Hümmət demirrim, evləri ali gərək olsun;
Alaçq, ufacıq daxmani samanmı sanırsan?!

Axmaq kişi, insanlığı asanmı sanırsan?!

Hər məclisi-alidə soxulma tez araya,
Sən dur ayaq üstə, demə bir söz ümərəya,
Caiz deyil insanca danişmaq füqərəye,
Dövlətililərin kendini yeksanmı sanırsan?!

Axmaq kişi, insanlığı asanmı sanırsan?!

Fəqr ilə şına əhlinə kim verdi müsavat?
Mənədə də, surətdə də var buna münafət,
Öz fəzlini pulsuz edəməz kimse isbat,
Bu mümtənəq qabili-imkənmə sanırsan?!

Axmaq kişi, insanlığı asanmı sanırsan?!

Get vur çəkicin, işlə işin, çıxma zeyindən,
Məqsud müsavat isə ayrıılma ceyindən,
Var nisbətin ərbabi-ğinayə nə şeyindən?
Bir abbasi gün mzdunu milyanmı sanırsan?!

Axmaq kişi, insanlığı asanmı sanırsan?!

Dövlətiliyik, əlbəttə, şərafətdə bizimdir,
Əmlak biizmdir, əyalətdə bizimdir,
Divan bizim, ərbabi hökmətdə bizimdir,
Ölkə dərəbəylik deyə xan-xanımı sanırsan?!

Axmaq kişi, insanlığı asanmı sanırsan?!

Asudə dolanmaqdə ikən dövlətimizdən,
Azığılıq edirsiz hələdə nemetimizdən,
Böylə çıxacaqsınızmı bizim minnətimizdən?
Ehsanımızın gükrünü küfranmı sanırsan?!

Axmaq kişi, insanlığı asanmı sanırsan?!

Heç bir utanırsan?!

Ya bir usanırsan?!

Əlminnətü-lillah,
Odlara yanırsan!

Qorxuram

Payı-piyadə düşürəm çöllərə, -
Xarı-müğilan görürəm, qorxuram.

Seyr edirəm bərrü biyabanları, -
Quli-biyaban görürəm, qorxuram.

Gah oluram bəhrəde zövrənmiş, -
Dalğalı tufan görürəm, qorxuram.

Gəh çıxıram sahilə, hər yanda min
Vəhşiyi-ğürrən görürəm, qorxuram.

Gah şəfqət düşürəm dağlara, -
Yangılı vulkan görürəm, qorxuram.

Gəh enirəm sayə tək ormanlara, -
Yırtıcı heyvan görürəm, qorxuram.

Üz qoyuram gah neyistanlara, -
Bir sürü aslan görürəm, qorxuram.

Məqbərəlikdə edirəm gəh məkan, -
Qəbrdə xortdan görürəm, qorxuram.

Mənzil olur gəh mənə viranələr, -
Cin görürəm, can görürəm, qorxuram.

Bu küreyl-ərzdə man, müxtəsər,
Müxtəlif əlvən görürəm, qorxuram

Xarici mülkündə də hətta gəzib
Çox tühaf insan görürəm, qorxuram.

Leyk, bu qorxmazlıq ilə, doğrusu,
Ay dadaş, vallahi, billahi, tallahi,
Harda müsəlman görürəm, qorxuram!..

Bisəbəb qorxmayıram, vəchi var:
Neyləyim axır, bu yox olmuşların
Fikrini qan-qan görürəm, qorxuram,
Qorxuram, qorxuram, qorxuram!..

Mən belə əsrarı qana bilmirəm

Mən belə əsrarı qana bilmirəm,
Qanız olub da dolana bilmirəm!..

Axtaxana, dağda dana böyüdü,
Mən böyük ollam haçana, bilmirəm!..

Derlər utan, heç kəsə bir söz demə, -
Həq sözü derkən utana bilmirəm!..

Neyləməli, göz görür, əqlim kəsir,
Mən günüşi göydə dana bilmirəm!..

Şiddəti-seylan ilə baran tökür,
Bir koma yox, daldalana bilmirəm!..

Derlər usan, hərvəvə hədyan demə, -
Güç getirir dərd, usana bilmirəm!..

Derlər, otur evdə, nedim, kasibəm,
Kəsb eləməzsəm, qazana bilmirəm!..

Derlər, a qanız, de yixil, Öl, qutar!
Hə, balam, doğrusu, ay dadaş, mən dəxi
Məsləhət ondan o yana bilmirəm!..

Daş qəlbli insanları neylərdin, ilahi?!

Daş qəlbli insanları neylərdin, ilahi?!

Bizdə bu soyuq qanları neylərdin, ilahi?!

Artdıqca həyəsizliq olur el mütəhəmmil,
Hər zülmə dözen canları neylərdin, ilahi?!

Bir dövrdə kim, sidqu səfa qalmayacaqmış, -
Bilməm belə dövranları neylərdin, ilahi?!

Məzlmaların göz yaşı dəryə olacaqmış, -
Dəryaları, ümmanları neylərdin, ilahi?!

Səyyadi-cafakardə rəhm olmayacaqmış, -
Ahuləri, ceyranları neylərdin, ilahi?!

Bağın, əkinin xeyrini bəylər görəcəkmiş, -
Tökm əkməyə dehqanları neylərdin, ilahi?!

İş rəncəberin, güc öküzün, yer özünükü, -
Bəyzadələri, xanları neylərdin, ilahi?!

Hökəm eyləyəcəkmiş bütün aləmdə cəhalət, -
Dildədeyi-irfanları neylərdin, ilahi?!

Surtuqlu müsəlmanları təkfirə qoyan bu
Döşdükli müsəlmanları neylərdin, ilahi?!

Yaxud buların bunca nüfuzu olacaqmış, -
Beş-üç bu sükəndənleri neylərdin, ilahi?!

Qeyrətli danosbzalarımız iş bacarırkən, -
Tənbəl, dəli şeytanları neylərdin, ilahi?!

Ərlər hərə bir qız kimi oğlan sevəcəmiş, -
Evlərdəki nisvanları neylərdin, ilahi?!

Tacırlarımız Sonyalara bənd olacaqmış, -
Bədbəxt Tükəzbanları neylərdin, ilahi?!

Sübhanəkə, sübhanəkə, sübhanəkə, ya rəb!
Baxdıqça bu hikmətlərə heyran oluram həp!..

Fisincan

Sanma əzdikcə fəlek bizləri viranlıq olur,
Un təmənnası ilə buğda dəyirmanlıq olur!

Qarşıçıdır hələlik millətin istə'dadi, -
Ələnirsa, safi bir yan, tozu bir yanlıq olur!

Çalxalandıqca, bulandıqca zaman nehrə kimi,
Yağı yağ üstə çıxır, ayranı ayranlıq olur!

Kim ki, insanı sevər, - aşiqi-hürriyət olur,
Bəli, hürriyət olan yerdə də insanlıq olur!

Ey ki, dersən, ürəfa rahi-xəta dersəm özün,
Elmi-məntiqcə bu söz bəhreyi-nadənlıq olur!

Ürəfa dersən özün, əhli-xətadə bulunur,
Düşünürsənmi bu sözə nəcə hədyanlıq olur?

Gözünü xırəldirmi günüşə irfanın?
Haydi, xəffəşsifət, buncamı xulqanlıq olur?!

Tanırıq biz sizi artıq, demə ha, biz beləyik,
Tanılır ol kişi kim, tutduğu meydanlıq olur!

Baxmasız guşeyi-çəsm ilə fəqirana tərəf,
Yüyürüsüz ora kim, dadlı fisincanlıq olur!..

Var

Hər səri-muyda min aşiqi-nalanın var,
Məgər, ey şux ki, bir cismədə min canın var?

Leyliyə Qeys olur aşiq, sənə min-min Leyli,
Axtarırsan yenə bir aşiq, əcəb qanın var!

Xahişin tərki-dilü can idi, mən həm etdim,
Söylə, ey yar, görüm şimdə nə fərmanın var?

Eyd-əzhədə qoynu kəsmə, boyun qurbanı,
Aşiqi-zar kimi kəsməyə qurbanın var.

Suzi-binaleyi-pərvanəni gör, ey bülbüł,
Səhni-gülzardə ancaq sənin əfəganın var.

Hər mərəz çarəsini eyləmək asandı, təbib,
Mərəzi-esqə nə tədbir, nə dərmanın var?

Sabira, qərq edər axır səni bu seyli-bəla,
Olma qafıl belə kim, dideyi-giryanın var.